VEZÉRLÉSI SZERKEZETEK & HIBAKEZELÉS ADATBÁZISOK 1

Dóka - Molnár Andrea andrea.molnar@math.ubbcluj.ro

BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM

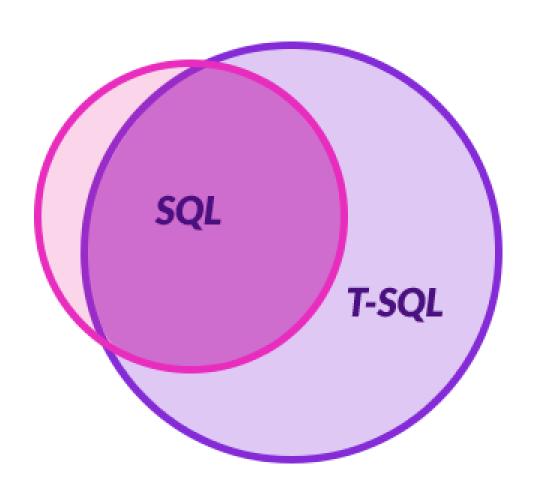
Matematika és Informatika Kar

Áttekintés/Tematika

- 1. Adatbázis-kezelő rendszerek általános jellemzői.
- 2. Adatmodellezés.
- 3. A relációs algebra műveletei, használata.
- 4. Az SQL nyelv részei (MSSQL specifikusan):
 - Vezérlési szerkezetek
 - Tárolt eljárások
 - Függvények
- 5. Relációs adatbázisok tervezése
- 6. NoSQL adatbázisok

Transact-SQL

SQL - ANSI/ISO standard programozási nyelv

Kiterjesztések relációs ABKR-k esetén:

MS SQL – Transact SQL Oracle – PL/SQL

Változók SQL-ben

- Változó beazonosítása:
 - Lokális (felhasználó által definiált) változó: @változónév
 - Globális változó: @@változónév
- Lokális változók deklarálása:

```
DECLARE @<változónév> <típus>
```

Pl. DECLARE @v INT

Változók SQL-ben

Értékadás lokális változók esetén:

1.mód:

```
SET @<változónév>=<kifejezés>
```

•ahol <kifejezés> lehet: konstans vagy egyetlen értéket visszaadó lekérdezés

2.mód:

- •ahol R(A1,A2,...,Aj, ..., Ai,...) sémájú
 reláció; Ai, Aj,... ∈ R-típusuk egyezik
 @<változónév1>, @<változónév2>,... típusával
- több változónak is adhatunk ilyen formában értéket.

3.mód:

DECLARE @<változónév> <típus>=<kifejezés>5

Globális változók

- Rendszer által definiált függvények (nem kell őket deklarálni).
- Minden globális változó a szerverről vagy az aktuális felhasználó session-jéről tárol információkat.
- Változó beazonosítása: @@valtozonev;
- Példák:
 - @@ERROR legutolsó T-SQL utasítás hibakódja (0-nem történt hiba)
 - @@IDENTITY— legutolsó beszúrt sor IDENTITY típusú mezőjének értéke (különböző értékek lehetnek hatásköröktől függően) (lsd még: SCOPE IDENTITY())
 - @@ROWCOUNT !SET NOCOUNT ON! legutolsó T-SQL utasítás által feldolgozott sorok száma

Értékek kiíratása

- PRINT vagy SELECT utasítások segítségével.
 - SELECT Results; PRINT Messages

Példák:

```
DECLARE @v INT

SELECT @v=AVG(Ar) AtlagAr

FROM Szallit

SELECT @v --1.mód

PRINT @v --2.mód

PRINT 'Szállított áruk átlagára: '+

CONVERT (VARCHAR(2), @v) --3.mód
```

Vezérlési szerkezetek

- Összetett utasítás (blokk): begin ... end
- Feltételes utasítások (if...else)
- CASE szerkezet

Vezérlési szerkezetek

- Összetett utasítás (blokk): begin ... end
 - Több SQL utasítás begin és end között.
 - Lokális változók deklarálása megengedett blokkon belül.

Vezérlési szerkezetek

- Összetett utasítás(blokk): begin ... end
 - Több SQL utasítás begin és end között.
 - Lokális változók deklarálása megengedett blokkon belül.
- Feltételes utasítás (if-else)
 - IF [NOT] EXISTS ([több sort/oszlopot visszatérítő SELECT utasítás])
 - IF [NOT] ([skalárt visszatérítő SELECT utasítás])

• Egyszerű IF utasítás

```
IF DATEPART (weekday, GETDATE ()) = 6
  [BEGIN]
    PRINT 'Ma péntek van.'
  [END]
 DECLARE @alksz INT
   SET @alksz = (SELECT COUNT(*) FROM
                  Alkalmazottak
                  WHERE ReszlegID = 1)
   IF @alksz > 100
       PRINT 'Túl sok alkalmazott az 1-es
részlegen.'
```

• IF/ELSE szerkezet (lok. változó használatával)

```
DECLARE @alksz INT
SET @alksz = (SELECT COUNT(*)
              FROM Alkalmazottak
              WHERE ReszlegID = 1)
TF @alksz > 100
  [BEGIN]
   PRINT 'Túl sok alkalmazott az 1-es
              részlegen.'
  [END]
ELSE
 [BEGIN]
  PRINT 'Az alkalmazottak száma megfelelő.'
 [END]
```

• IF/ELSE szerkezet (lok. változó és SET parancs nélkül) IF (SELECT COUNT(*) FROM Alkalmazottak WHERE ReszlegID = 1) > 100[BEGIN] PRINT 'Túl sok alkalmazott az 1-es részlegen.' [END] ELSE [BEGIN] PRINT 'Az alkalmazottak száma megfelelő.' [END]

Mikor van szükség lokális változóra és mikor nincs?

• IF EXISTS szerkezet

IF EXISTS (SELECT *

FROM Alkalmazottak

WHERE ReszlegID = 15)

[BEGIN]

PRINT 'Találtam alkalmazotta(ka)t

a 15-ös részlegben.'

[END]

• IF NOT szerkezet TF NOT (SELECT COUNT (*) FROM Szerzodesek WHERE Datum BETWEEN '1/1/2016' AND '12/31/2016') > 0 --VAGY egyszerűen: YEAR (Datum) = 2016 [BEGIN] PRINT 'Nem található szerződés 2016-ból.' [END]

CASE utasítás

SELECT, UPDATE, SET utasítások esetén.

FROM Szallit sz JOIN Szallitok s
ON sz.SzallKod=s.SzallKod
GROUP BY s.SzallKod, Nev

Szallitok (<u>SzallKod</u>, Nev, Cim), SzallKod-identity típusú Szallit(<u>SzallKod</u>, AruKod, Ar)

CASE utasítás

Példa:

Szallitok (<u>SzallKod</u>, Nev, Cim), SzallKod-identity típusú Szallit(<u>SzallKod</u>, AruKod, Ar)

```
SELECT Nev, Kategoria = CASE

WHEN AVG(Ar) BETWEEN 10 AND 24 THEN 'Átlagos szállító'

WHEN AVG(Ar) BETWEEN 25 AND 50 THEN 'Drága szállító.'

WHEN AVG(Ar) > 50 THEN 'Nagyon drága szállító.'

ELSE 'Legjobb fogás.'
```

END

FROM Szallit sz JOIN Szallitok s
ON sz.SzallKod=s.SzallKod
GROUP BY s.SzallKod, Nev

Kimenet:

	Nev	Kategoria
1	Rolicom SA	Atlagos szallito
2	Metro SA	Nagyon draga szallito.
3	Colirom SA	Draga szallito 17

Vezérlési szerkezetek (folyt.)

- Ismétlő ciklusok
- Vezérlésátadó utasítások
 - return T-SQL batch-ből/eljárásból való kilépés (lsd. később)
 - goto feltétel nélküli vezérlésátadás (nem igazán használjuk)

Ciklusok

■ For? – SQL-ben nincs

DECLARE @X INT=1;

PRINT @X;

SET @X += 1;

Do-while:

```
WAY: --> Here the DO statement
    PRINT @X;
    SET @X += 1;
IF @X<=10 GOTO WAY; --> Here the WHILE @X<=10

Repeat:
DECLARE @X INT = 1;
WAY: -- Here the REPEAT statement</pre>
```

IF NOT (@X>10) GOTO WAY; -- Here the UNTIL @X>10

Ciklusok

Inkább while-t használjunk!

```
DECLARE @X INT=1;
WHILE @X<=10 --> Here the DO statement
BEGIN
   PRINT @X;
SET @X += 1;
END
```

Sormutatók (kurzorok)

- Vannak szituációk, amikor egy eredményhalmazt hatékonyabb soronként bejárni/feldolgozni. → kurzorok
- Kurzor deklarációja:

- alapértelmezés szerinti bejárás: előlről a vége felé
- SCROLL ha a lekérdezés által visszaadott sorokat más sorrendben (is) be kívánjuk járni

Sormutatók (kurzorok)

- Kurzor megnyitása: OPEN <kurzornév>
 - Hatására a rendszer kiértékeli a lekérdezést.
 - Lekérdezés eredménye hozzáférhetővé válik.
- Kurzor bezárása: CLOSE <kurzornév>
- Kurzor által lefoglalt memória felszabadítása:

DEALLOCATE < kurzornév>

Hogyan olvashatunk ki sorokat a kurzorból? Mi lesz a kurzort bejáró ciklus leállási feltétele?

Kurzor bejárása

• Kurzor eredményhalmazából sorok kiválasztása - FETCH utasítás segítségével.

```
FETCH [NEXT|PRIOR|FIRST|LAST]

FROM <kurzornév>

INTO @v<sub>1</sub>,..., @v<sub>n</sub>

• <lekérdezés> foka: n (n>=1).
```

- INTO záradék a FETCH utasításon belül: kivett értékek eltárolására lokális változókban
 - $@v_i$ a kiolvasott sor i. komponensének értékét tároló változó ($i = \{1, ...n\}$).

Kurzor bejárása

- FETCH utasítás lehetőségek sorok kiválasztására:
 - NEXT: következő sor (alapértelmezett);
 - CSAK SCROLL kurzorok esetén:
 - PRIOR: előző sor;
 - FIRST, LAST: első ill. utolsó sor.

Kurzor bejárása

- FETCH utasítás lehetőségek sorok kiválasztására:
 - NEXT: következő sor (alapértelmezett);
 - CSAK SCROLL kurzorok esetén:
 - o PRIOR: előző sor;
 - FIRST, LAST: első ill. utolsó sor.
 - FETCH ABSOLUTE n:
 - Ha n pozitív egész előlről az n.sor
 - Ha n negatív egész kurzor s-n. sora, ahol s-kurzor sorainak száma.
 - Ha n=0 nincs sor kivéve a kurzorból.
 - FETCH RELATIVE n:
 - Ha n pozitív egész m+n.sor, ahol m az utoljára kivett sor.
 - Ha n negatív egész m-n.sor, ahol m az utoljára kivett sor.
 - Ha n=0 ugyanazt a sort vesszük ki újból.

Kurzor bejárása – példa

```
DECLARE C SCROLL CURSOR FOR
     SELECT *
     FROM Nyaralok -- sorok száma: 16
OPEN C
FETCH c — Megkapjuk az első sort.
FETCH ABSOLUTE 4 FROM c -- 4. sor
FETCH ABSOLUTE -4 FROM c -- 13. sor
FETCH RELATIVE -1 FROM c -- 12. sor
FETCH LAST FROM c -- utolsó sor
```

FETCH FIRST FROM c -- első sor

Globális változók (kurzorok)

- @@CURSOR ROWS a kurzor sorainak számát adja vissza.
- @@FETCH_STATUS az utolsó FETCH utasítás állapotát téríti vissza bármely kurzorral szemben, mely a kapcsolat által meg van nyitva.

Return value	Description
0	The FETCH statement was successful.
-1	The FETCH statement failed or the row was beyond the result set.
-2	The row fetched is missing.

-9 The cursor is not performing a fetch operation.
Forrás: https://docs.microsoft.com/en-us/sql/t-sql/functions/fetch-status-transact-sql?view=sql_2/
server-ver15

Kurzorok viselkedése

- Adatmódosítás szempontjából: pl. read only
- Bejárás szempontjából: forward only (alapért.), scrool
- Láthatóság szempontjából: lokális, globális

```
DECLARE cursor_name CURSOR [LOCAL | GLOBAL]
[FORWARD_ONLY | SCROLL]

[STATIC | KEYSET | DYNAMIC | FAST_FORWARD]

[READ_ONLY | SCROLL_LOCKS | OPTIMISTIC]

[TYPE_WARNING]

FOR select_statement

[FOR UPDATE [OF column_name [ , ...n ] ] ]
```

Példa kurzor használatára

```
DECLARE Alkalmazottak kurzor CURSOR FOR
  SELECT AlkID, Munkakor
  FROM Alkalmazottak
OPEN Alkalmazottak kurzor
DECLARE @AlkID INT, @MK NVARCHAR (50)
FETCH NEXT FROM Alkalmazottak kurzor
     INTO @AlkID, @MK
WHILE @@FETCH STATUS = 0 -- amig van ki nem
                            olvasott sor a kurzorban
  BEGIN
   ... -- műveletek
   FETCH NEXT FROM Alkalmazottak kurzor
           INTO @AlkID, @MK
  END
                              Alkalmazottak (AlkID, AlkNev,
                                Munkakor,..., ReszlegID)
CLOSE Alkalmazottak kurzor
```

DEALLOCATE Alkalmazottak kurzor

Példa kurzor használatára

```
DECLARE MaxFizAlkKurzor SCROLL CURSOR FOR
   SELECT AlkID, AlkNev, Munkakor, ReszlegNev
   FROM Alkalmazottak A
     JOIN Reszlegek R ON A.ReszlegID=R.RID
   WHERE Fizetes = (SELECT MAX(Fizetes)
                 FROM Alkalmazottak)
   FOR READ ONLY
OPEN MaxFizAlkKurzor
DECLARE @AlkID INT, @ANev NVARCHAR(30),
        QMK NVARCHAR (30), QRNev NVARCHAR (30)
FETCH LAST FROM MaxFizAlkKurzor
```

Reszlegek (<u>RID</u>, RNev)
Alkalmazottak (<u>AlkID</u>, AlkNev, Munkakor, Fizetes, ..., *ReszlegID*)

INTO @AlkID, @ANev, @MK, @RNev

Példa kurzor használatára (folyt.)

```
WHILE @@FETCH STATUS = 0
  BEGIN
   PRINT @ANev+N' a(z) '
     +@MK+ N' munkakörben dolgozik a(z) '
     +@RNev+ N'részlegen.';
   UPDATE Alkalmazottak -- hibát fog adni
   SET Fizetes+=Fizetes*0.1
   WHERE CURRENT OF MaxFizAlkKurzor
   FETCH PRIOR FROM MaxFizAlkKurzor
              INTO @AlkID, @ANev, @MK, @RNev
                            Reszlegek (RID, RNev)
  END
                            Alkalmazottak (AlkID, AlkNev,
CLOSE MaxFizAlkKurzor
                            Munkakor, Fizetes ..., ReszlegID)
```

DEALLOCATE MaxFizAlkKurzor

Példa kurzor használatára (folyt.)

Megj. Előző példában:

Nem fogja végrehajtódni a módosítás:

```
UPDATE Alkalmazottak
```

SET Fizetes+=Fizetes*0.1

WHERE CURRENT OF MaxFizAlkKurzor

A módosítás hiba nélkül végrehajtódik:

```
UPDATE Alkalmazottak
```

SET Fizetes+=Fizetes*0.1

WHERE AlkID = @AlkID

Reszlegek (<u>RID</u>, RNev)
Alkalmazottak (AlkID, AlkNev, Munkakor, Fizetes ..., ReszlegID)

- @@ERROR rendszerváltozó, annak ellenőrzésére, hogy az előző(!) SQL utasítás sikeresen végrehajtódott-e vagy sem.
 - @@ERROR = 0 ↔ nem történt hiba
 - @@ERROR <> 0 ↔ hiba lépett fel

• Példa:

- @@ERROR rendszerváltozó, annak ellenőrzésére, hogy az előző(!) SQL utasítás sikeresen végrehajtódott-e vagy sem.
 - @@ERROR = 0 ↔ nem történt hiba
 - @@ERROR <> 0 ↔ hiba lépett fel
- Példa (lokális változó használatával):

- TRY...CATCH blokk
 - SQL Server 2005-től

- Minden olyan végrehajtási hibát elkap, melynek a severity-je nagyobb, mint 10.
- Severity?

- TRY...CATCH blokk
 - Léteznek rendszerfüggvények a fellépett hibákból történő információk kinyerésére:
 - o NULL-t térítenek vissza, ha CATCH blokkon kívül hívjuk meg őket.

```
BEGIN TRY
   SELECT 1/0; -- Generate a divide-by-zero error.
END TRY
BEGIN CATCH
   SELECT
       ERROR NUMBER() AS ErrorNumber
       , ERROR SEVERITY() AS ErrorSeverity
       , ERROR STATE() AS ErrorState
       , ERROR PROCEDURE () AS ErrorProcedure
       , ERROR LINE() AS ErrorLine
       , ERROR MESSAGE() AS ErrorMessage;
```

36

Hibakezelés - példa

```
BEGIN TRY
   SELECT 1/0; -- Generate a divide-by-zero error.
END TRY
BEGIN CATCH
   SELECT
       ERROR NUMBER() AS ErrorNumber
       , ERROR SEVERITY() AS ErrorSeverity
       , ERROR STATE() AS ErrorState
       , ERROR LINE() AS ErrorLine
       , ERROR MESSAGE() AS ErrorMessage;
END CATCH;
GO
```

ErrorNumber	J	ErrorState	ErrorLine	ErrorMessage
8134	16	1	3	Divide by zero error encountered.

Hibakezelés

RAISERROR függvény

- Hibaüzenetet generál + kezdeményezi a hiba feldolgozását.
- Severity a hibát jellemzi
 - o 0-10 között: warning (nem adódik át az irányítás a CATCH blokknak)
 - o 11-18 között: hibaüzenet
 - 19-25 között: csak bizonyos jogosultságú userek használhatják (pl. sysadmin).
 - Severity <0 => severity := 0, Severity >25 => severity := 25
- State általuk a hibák megkülönböztethetőek

Hibakezelés – példa

Nyaralok (<u>NyaraloID</u>, ..., Ar, Bevetel) - NyID - NyID nem IDENTITY típusú Berlesek (<u>BerlesID</u>, *NyID*, BerloNev, KDatum, Idotart, Ertek)

```
IF NOT EXISTS (SELECT NyaraloID FROM Nyaralok
                  WHERE Nyaraloid=3)
 BEGIN
    RAISERROR ('Nincs ilyen nyaralo.', 8,1);
    DECLARE @NyID INT = (SELECT MAX(NyaraloID) + 1)
                           FROM Nyaralok)
6
    INSERT INTO Nyaralok (NyaraloID, NyaraloNev) VALUES
      (@NyID, 'UjNyaralo')
    IF @@ERROR <> 0 BEGIN
8
        RAISERROR ('Hiba a beszurasnal.', 16,1);
           RETURN; END
    INSERT INTO Berlesek VALUES
10
         (@NyID, 'Balazs Csongor', '2009-6-24', 4, 0)
    IF @@ERROR <> 0 BEGIN
11
12
             RAISERROR ('Hiba a beszurasnal.', 16,2);
13
           RETURN; END
14 END
15 ELSE \dots -- 10-13.sorok (@NyID helyett: 3)
                                                         39
```

Hibakezelés - példa

Nyaralok (<u>NyaraloID</u>, ..., Ar, Bevetel) - NyID nem IDENTITY típusú Berlesek (BerlesID, *NyID*, BerloNev, KDatum, Idotart, Ertek)

```
5
     DECLARE @MaxNyID INT
5.1
       SELECT @MaxNyID = CASE
          WHEN MAX (NyaraloID) IS NULL THEN 0
5.2
5.3
           ELSE MAX (NyaraloId)
5.4
          END
5.5
         FROM Nyaralok
5.6 SET @MaxNyID = @MaxNyID + 1
     INSERT INTO
        Nyaralok (NyaraloID, NyaraloNev)
           VALUES (@NyID, 'UjNyaralo')
```

Hibakezelés - példa

```
BEGIN TRY
  RAISERROR ('Warning message.', 8, 1);
  RAISERROR ('Error raised in TRY block.', 16,1);
        --átadódik az irányítás a CATCH blokknak
END TRY
BEGIN CATCH
END CATCH
```

Hibakezelés

- THROW utasítás
 - SQL SERVER 2012-től
 - TRY...CATCH blokkon belül kivételt vált ki/dob tovább.
 - Nincs severity szint: 16 az értéke.
 - THROW-t megelőző utasítást (;) kell kövesse (kivéve, ha nincs más utasítás a CATCH-en belül).

Hibakezelés – előző példa

```
BEGIN TRY

...

--hiba fellépése

...

END TRY

BEGIN CATCH

THROW

END CATCH
```

THROW vs. RAISERROR

RAISERROR függvény

- Severity paraméter meghatározza a kivétel "súlyosságát".
- Az utolsó (egyetlen) hibaüzenetet és annak részleteit téríti vissza.
- A raiserror függvény hívásának helyét téríti vissza.

 Nem fejeződik be az utasítássorozat a függvényhíváskor.

THROW záradék

- Nincs severity paraméter, a kivétel súlyossága = 16.
- Az összes hibaüzenetet és azok részleteit visszatéríti.
- Helyesen téríti vissza a hiba sorszámát (error number) és a sort (line number), ahol a probléma keletkezett.
- TRY-CATCH blokk hiányában az utasítás-sorozat befejeződik.
- Újabban a THROW-t részesítik előnyben a RAISERROR-ral szemben.

Forrás: https://sqlhints.com/2013/06/30/differences-between-raiserror-and-throw-in-sql-

server/

Példa (throw-val)

```
CREATE PROCEDURE spUjSzallitoT
    (@pSzallNev VARCHAR(30),
     @pSzallCim VARCHAR(30))
AS BEGIN
 SET NOCOUNT ON
 BEGIN TRY
  INSERT INTO Szallitok VALUES
              (@pSzallNev, @pSzallCim)
 END
    TRY
```

Példa (throw-val) (folyt.)

```
BEGIN CATCH
   DECLARE @ERR MSG NVARCHAR (4000),
           @ERR STA SMALLINT
   SELECT @ERR MSG = ERROR MESSAGE(),
          @ERR STA = ERROR STATE()
   SET @ERR MSG='Hiba a Szallito beszurasanal:
               + @ERR MSG;
   THROW 50001, @ERR MSG, @ERR STA;
  END CATCH
END
```

Példa (raiserror-ral)

```
CREATE PROCEDURE spUjSzallitoR
    (@pSzallNev VARCHAR(30),
     @pSzallCim VARCHAR(30))
AS BEGIN
 SET NOCOUNT ON
 BEGIN TRY
  INSERT INTO Szallitok VALUES
              (@pSzallNev, @pSzallCim)
 END
    TRY
```

Példa (raiserror-ral) (folyt.)

```
BEGIN CATCH
 DECLARE @ERR MSG NVARCHAR (4000),
        @ERR SEV SMALLINT,
        @ERR STA SMALLINT
 SELECT @ERR SEV = ERROR SEVERITY(),
         QERR MSG = ERROR MESSAGE(),
         QERR STA = ERROR STATE()
 SET @ERR MSG='Hiba az adat kiolvasásakor: ' +
              @ERR MSG;
 RAISERROR (@ERR MSG, @ERR SEV, @ERR STA)
    WITH NOWAIT
END CATCH
PRINT 'T.e. folytatása (mert nem akartunk
         explicit kilépni).'
```

További infók

- Kurzorok
- Változók
- Procedurális szerkezetek